

สำนักงาน กสทช. จัดเวทีหารือแนวทางไม่ผลิตซ้ำความรุนแรงต่อกลุ่มเปราะบางในสื่อ

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) จัดประชุมร่วมกับองค์กรวิชาชีพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือแนวทางในการจัดการกับเนื้อหาที่มีความรุนแรงต่อกลุ่มเปราะบางที่ถูกนำเสนอซ้ำในสื่อมวลชน ที่ประชุมเห็นพ้องควรใช้ทั้งกฎหมาย การกำกับดูแลตนเองและสร้างบรรทัดฐานของสังคม ตอกย้ำความสำคัญของระบบบรรณาธิการ พร้อมชี้เป้าประชาชนสามารถร้องเรียนหรือฟ้องร้องเพื่อรักษาสิทธิได้

เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2568 ที่ผ่านมา สำนักงาน กสทช. มีการประชุมหารือแนวทางในการจัดการกับเนื้อหาที่มีความรุนแรงต่อกลุ่มเปราะบางที่ถูกนำเสนอซ้ำในสื่อมวลชน โดยมีศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.พิรงรอง รามสูต กรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เป็นประธานในการประชุม ทั้งนี้ มีผู้แทนจากองค์กรวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (สคส.) และกรมสุขภาพจิต เข้าร่วม

การประชุมดังกล่าวเกิดขึ้นภายหลังจากช่วงวันที่ 5 กันยายนที่ผ่านมา จากกรณีของบุคคลสาธารณะที่มีการกล่าวถึงนักรบเมืองโดยใช้ข้อมูลทางด้านสุขภาพที่เป็นข้อมูลอ่อนไหว ให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจ

ศ.กิตติคุณ ดร.พิรงรอง กล่าวว่า ความรุนแรงเป็นเรื่องที่ กสทช. ชูต้นให้ความสำคัญอย่างมาก ความรุนแรงที่ปรากฏในเนื้อหาสื่อ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่สื่อลดต้นทุนการผลิตและไปเอาเนื้อหาจากออนไลน์ ซึ่งมักจะเน้นความรุนแรง ซึ่งมีทั้งเรื่องถ้อยคำที่ใช้ ภาพความรุนแรงทางกายภาพ และการแสดงออกถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งมาจากกระบวนการคิดที่สะท้อนความไม่เท่าเทียมในสังคมในมิติต่างๆ ก็จะมีการเหยียด ตีตรา ไปจนถึงการสร้าง ความเกลียดชัง

สำหรับครั้งนี้ ปัญหาในโทรทัศน์ไม่ค่อยรุนแรงเพราะผู้รับอนุญาตจาก กสทช. มีความระมัดระวังพอสมควร มีการดูแลและไม่นำเสนอชื่อบุคคลที่ได้รับผลกระทบ จะมีเพียงบางส่วนที่หลุดออกมาบ้าง อย่างไรก็ตาม การที่สื่อเนื้อหาที่มีความรุนแรงจากออนไลน์มาผลิตซ้ำ อาจเป็นการขยายความรุนแรงออกไป และในแง่หนึ่งก็เป็นการตอกย้ำ และอาจทำให้คนรู้สึกว่าการนำเสนอความรุนแรงเช่นนี้เป็นสิ่งที่ทำได้หรือยอมรับได้ เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจึงต้องการมองในภาพใหญ่และหาแนวทางในการยกระดับแนวทางการนำเสนอเนื้อหาของสื่อในระยะยาว

นายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ อดีตที่ปรึกษากรมสุขภาพจิต กล่าวว่า ผู้มีปัญหาทางจิต โรคซึมเศร้า อารมณ์สองขั้วควรได้รับโอกาสให้อยู่ร่วมในสังคมเช่นเดียวกับผู้ป่วยโรคอื่นๆ การสร้างความรังเกียจ ตีตรา (discriminate) และสร้างตราบาป (stigma) ให้กับผู้มีปัญหาทางจิตส่งผลกระทบต่อตัวผู้ป่วยและญาติพี่น้อง นอกจากนี้ หากนำการสร้างความรังเกียจตีตราและสร้างตราบาปไปเชื่อมโยงกับประเด็นทางการเมือง อาจนำไปสู่ hate speech หรือคำพูดที่สร้างความเกลียดชัง คือการใช้ความรุนแรงทางวาจาที่ทำให้การเห็นต่าง กลายเป็นเรื่องของความถูก-ผิด ดี-เลว หากรุนแรงขึ้นอาจนำไปสู่ความรุนแรงทางกายภาพและก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมและกระทบกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศได้ด้วย

“Hate speech เป็นเรื่องที่จะกระทบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เศรษฐกิจจะสะดุด การอยู่ด้วยกัน ด้วยมิตรไมตรีความสมานฉันท์ทำได้ยาก จะสังเกตว่าประเทศที่มีความเจริญจะไม่มีเรื่องนี้ บางประเทศถ้ามี hate speech ถือเป็นเรื่องผิดกฎหมาย” นพ.ยงยุทธ กล่าวและเสริมว่าผู้ที่ผลิตและเผยแพร่เนื้อหาทางสื่อออนไลน์ จะมีการควบคุมตัวเองในระดับต่ำเพราะไม่มีกองบรรณาธิการ

นพ.ยงยุทธ เสนอว่าควรมีการสร้างมาตรฐานเชิงระบบ ซึ่งในเชิงจิตวิทยานั้นเครื่องมือทางกฎหมาย ถือเป็นมาตรการขั้นต่ำสุดซึ่งเป็นการลงโทษและอาจมีผลน้อยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ถัดมาคือการกำกับดูแล ภายในขององค์กร เช่น มีการตักเตือน ออกแถลงการณ์ แสดงจุดยืน แต่จะให้ดียิ่งขึ้นต้องทำให้เป็นบรรทัดฐานของสังคม ให้เห็นว่าสังคมไม่ต้องการให้มี hate speech และความรุนแรง

นายไพบุลย์ อมรภิญโญเกียรติ กรรมการผู้เชี่ยวชาญ ด้านกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (สคส.) กล่าวว่า แม้ว่าการทำงานของสื่อมวลชนอาจได้รับการยกเว้นตาม มาตรา 4 (3) ของ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่การยกเว้นดังกล่าวก็มีเงื่อนไข เช่น ต้องเป็นองค์กร สื่อมวลชนที่มีกองบรรณาธิการและมีประมวลจริยธรรม และการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ หากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขย่อมไม่ได้รับการยกเว้น ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพถือเป็นข้อมูลอ่อนไหวพิเศษที่ห้ามมีข้อยกเว้น หากละเมิดมีโทษทางอาญา ทั้งนี้ สคส. มีขั้นตอนและกระบวนการในการรับเรื่องร้องเรียนและดำเนินมาตรการต่างๆ รวมถึงการประสานงานกับแพลตฟอร์มในการบล็อกข้อมูลที่ละเมิดได้ ซึ่ง สคส. ยินดีที่จะทำงานร่วมกับ กสทช. ในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนหรือเนื้อหาที่ละเมิด พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี ประธานสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ และนายกสมาคมสภาวิชาชีพกิจการการแพร่ภาพและการกระจายเสียง (ประเทศไทย) และกรรมการผู้เชี่ยวชาญ ในคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ คณะที่ 2 สศส. กล่าวว่า เห็นด้วยกับแนวทางในการสร้างบรรทัดฐานการกำกับดูแลขององค์กรวิชาชีพ ซึ่งที่ผ่านมาได้ทำงานร่วมกับ กสทช. ในคณะทำงานพิจารณาแนวทางเสนอแนะด้านเนื้อหา (recommended guidelines) ภายใต้มาตรฐานจริยธรรมวิชาชีพสื่อ รวมถึงคณะทำงานร่วมด้านการนำเสนอข่าวเด็ก ข่าวอาชญากรรมและเหตุการณ์ความรุนแรงในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันระบบการกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนยังเป็นแบบสมัครใจ หากองค์กรสื่อไม่ได้สมัครเป็นสมาชิก องค์กรวิชาชีพก็ไม่สามารถเข้าไปกำกับดูแลได้

นายทวีวัฒน์ สุรสิทธิ์ ผู้อำนวยการกองคดีความมั่นคง กรมสอบสวนคดีพิเศษ และอนุกรรมการด้านเนื้อหารายการ การส่งเสริมการกำกับดูแลกันเอง และการพัฒนาองค์กรวิชาชีพในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ กล่าวว่า การกำกับดูแลมีหลายลำดับชั้น เช่น การวางกรอบทางจริยธรรมขององค์กรวิชาชีพ การประกอบการกำกับดูแลของ กสทช. พ.ร.บ. การประกอบกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายอื่นๆ ที่คุ้มครองประชาชนในแต่ละประเด็นอีกด้วย เช่น พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก ซึ่งควรมีการเผยแพร่ความรู้และประสานงานระหว่างหน่วยงานในการส่งต่อเรื่องร้องเรียน

นายสุปัน รักเชื้อ ประธานสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย กล่าวว่า ควรมีการเผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้ถึงสิทธิที่ได้รับการคุ้มครอง และช่องทางต่างๆ ในการร้องเรียนกรณีได้รับผลกระทบของ การเผยแพร่เนื้อหาของสื่อ เช่น การร้องเรียนไปที่ช่องรายการ องค์กรวิชาชีพ สำนักงาน กสทช. และองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย นอกจากนี้ ควรมีการกำหนดให้สื่อโทรทัศน์เผยแพร่ช่องทางในการรับเรื่องร้องเรียนให้ประชาชนได้รับทราบด้วย

นายพีระวัฒน์ โชติธรรมโม นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย กล่าวว่า ระบบกองบรรณาธิการที่มีการกำหนดขั้นตอนการตรวจสอบและกลั่นกรองเนื้อหาตั้งแต่เคยมีในอดีตถูกลดทอนไปเนื่องจากองค์กรธุรกิจสื่อต้องการลดต้นทุน และในบางครั้งให้อำนาจผู้ดำเนินรายการซึ่งเป็นแม่เหล็กดึงดูดผู้ชม

นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยเสนอให้ กสทช. ในฐานะองค์กรกำกับดูแลกำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับอนุญาตส่งแผนผังการทำงานของระบบกองบรรณาธิการเพื่อรับรองถึงคุณภาพในการกลั่นกรองเนื้อหาในระดับหนึ่ง

นายโกศล สงเนียม ผู้จัดการฝ่ายรัฐกิจสัมพันธ์ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ไทยพีบีเอส) และที่ปรึกษาสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย กล่าวว่า กสทช. ควบสร้างบรรทัดฐานที่ชัดเจนมากขึ้นในประกาศหรือเกณฑ์การรับใบอนุญาตเพื่อให้รายการทั้งออนแอร์และออนไลน์อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน

ศ.กิตติคุณ ดร.พิรงรอง กล่าวว่า ในปีที่ผ่านมา ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานพิจารณาแนวทางเสนอแนะด้านเนื้อหา (recommended guidelines) ภายใต้มาตรฐานจริยธรรมวิชาชีพสื่อ อีกทั้งคณะทำงานร่วมด้านการนำเสนอข่าวเด็ก ข่าวอาชญากรรมและเหตุการณ์ความรุนแรงในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ เพื่อจัดทำแนวปฏิบัติ พร้อม ๆ กับการส่งเสริมกลไกการกำกับดูแลกันเองให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างสำนักงาน กสทช. องค์การวิชาชีพสื่อ นักวิชาการ ด้านสื่อ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายอันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการรายงานข่าวเพื่อสร้างระบบนิเวศสื่อที่เหมาะสมและยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ ในวันอังคารที่ 16 ก.ย. 2568 จะมีการรับฟังความคิดเห็นกลุ่มย่อย (focus group) สำหรับ (ร่าง) แนวปฏิบัติการรายงานข่าวเด็ก และ (ร่าง) แนวปฏิบัติ การรายงานข่าวอาชญากรรมและเหตุการณ์ความรุนแรง เพื่อปรับปรุงให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับในการใช้อ้างอิงร่วมกันระหว่าง กสทช. องค์การวิชาชีพ และองค์กรสื่อต่อไป